

le temps. Refuser de manger empêche de grandir: un anorexique, détestant son corps d'adolescent, cherche à le faire mourir de faim.

Dans l'interprétation métaphorique de A. Nothomb, l'obésité et l'anorexie sont avant tout des moyens d'autodestruction de l'organisme malade. Parmi les nombreuses réactions possibles que ces catégories peuvent susciter (admiration, choc, horreur, rage, paralysie, etc.), l'auteur tente de rendre le lecteur dégoûté ou nauséux. Cependant, sa représentation de la laideur s'accompagne toujours d'un grotesque, d'une (auto)ironie omniprésente, de prétentions et de rires, qui détruisent l'horreur. Les allusions psychologiques et psychanalytiques à la corporalité, à la relation entre le corps et l'identité, aux problèmes d'acceptation de soi et au narcissisme sont des traits distinctifs de la poésie postmoderne.

On sait que l'auteur s'est basée sur sa propre expérience. Se regarder dans le miroir (un procédé souvent représenté par Notomb) prend différentes connotations, ce qui témoigne de l'identification du corps avec le paradigme du "je" - grâce à ce procédé (selon Lacan) [1], les personnages sont constamment convaincus de leur propre identité: c'est le narcissisme, c'est-à-dire le "diagnostic" dont souffrent les enfants-personnages divins de Notomb ainsi que ses monstres. La marque, en tant que fait de société, façonne aujourd'hui les relations sociales. Les personnages de Nothomb ont le goût du spectacle et recherchent le succès. À l'aide de scénarios poussés jusqu'à l'absurde, l'auteur montre que la popularité est toujours synonyme de commercialisation.

Le style de l'auteur repose sur trois principes : l'esthétique de la beauté et de la laideur, l'esthétique du best-seller et l'esthétique de l'écriture de mode (marque). Sa problématisation paroxystique de l'action de l'intrigue a pour but de constituer l'influence indiscutable de la mode sur l'univers littéraire et ses conséquences désastreuses. L'auteur souligne ouvertement sa volonté de bousculer l'horizon d'attente du lecteur.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Жижек С. Погляд навскіс. Вступ до теорії Жака Лакана через популярну культуру. Пер. з англ. Павла Шведа. Київ: Комубук, 2018. 320 с.

## РОМАН Ч. АЧЕБЕ «РОЗПАД»: РУЙНАЦІЯ ЕТНІЧНОГО УСТРОЮ ЯК ТИПОВА ПРОБЛЕМА НОВІТНЬОЇ НІГЕРІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

**Штанюк О.М.**

*кандидат філологічних наук,  
старший викладач кафедри української та іноземних мов  
Тернопільський національний технічний університет  
імені Івана Пулюя  
м. Тернопіль, Україна*

Нігерійський романіст, поет і критик, громадський та політичний діяч Чинуа Ачебе справедливо визнається найвпливовішим з африканських письменників кінця ХХ ст. Сьогодні без нього уявити африканську культуру

## V МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

неможливо – його вплив на інших африканських письменників безперечний, цей нігерійський автор «вважається взірцем для молодого покоління африканських письменників, і це до нього вони регулярно звертаються за порадою і натхненням» [3, с. 224]. Він здобув світове визнання завдяки тому, що своїми англомовними творами довів світові значущість «темної» африканської культурно-історичної спадщини.

Роман «Розпад» [2] вважається найвизначнішим і найвпливовішим для письменників чорного континенту [4, с. 46]. Примітно, що роман, у якому автор пропонує читачеві значно відмінну від західного трактування альтернативну історію чорного континенту, з'являється буквально напередодні тотальної деколонізації Африки. Тут розповідається про давні часи: останні роки життя племені Ігбо напередодні європейського завоювання. «Розпад» змальовує колонізацію Африки, передану з позиції вже колонізованого народу, тобто імпліцитно.

Таким чином, цей твір можна вважати романом-передчуттям зі своєрідною наративною стратегією.

Саме з часів трощення та розпаду колоніалізму в художньому та науковому дискурсі активізуються дві основні теми: що відбувається з колонізованими націями після деколонізації, а також які ж позитивні та негативні моменти колонізації та деколонізації [5, с. 149].

Переосмислення роману відбувається у перспективі незахідних ідей та пріоритетів. За твердженням Е. Саїда, «багато постколоніальних письменників несуть у собі своє минуле: як рубці від принизливих ран, як стимул до різних практик, як потенційно виправлені бачення минулого, що прагнуть нового майбутнього, як досвіди, що знову й знову наполегливо тлумачаться й розгортаються, досвіди, в яких мовчазний тубілець говорить і діє на території, відібраній у імперії» [6, с. 70]. Саме ці аспекти виявилися притаманними багатьом постколоніальним письменникам – вихідцям із країн колишнього Британського домініону, зокрема для Ч. Ачебе.

Ч. Ачебе першим з африканських письменників ламає стереотип Африки як примітивної землі. Проте він аж ніяк не прикрашає життя Ігбо, навпаки, викриває багато їхніх суспільних вад, висвітлює зрощення позитивного з негативним у культурі Ігбо. У своєму романі письменник не описує захопленого обожнювання тубільцями колонізаторів, а викриває істинне ставлення корінного населення до європейців, і разом з цим викриває нетерпимість європейців до автентичних традицій. Письменник прагне простої правди у своїй розповіді про життя африканських племен, намагається зазирнути в темну глибину їхнього існування, жадає повернути народові його власну культуру.

У тексті Ч. Ачебе не лише намагається розповісти світові про культуру та традиції Ігбо, але разом з цим нагадати власному народові його історію, переконати в значущості родових цінностей. Письменник підкреслює, що «африканці не від європейців почули вперше про культуру. Їхні суспільства не були бездумними, темними, а навпаки, часто були засновані на глибокій філософії, цінностях і красі; окрім того в них було почуття власної гідності» [1, с. 8].

На рецептивному рівні слід враховувати, що адекватне прочитання

африканського твору, з чіткою стратифікацією автології та тропізму, потребує «фонових», часто енциклопедичних довідок, численних пояснень та приміток. Це важливо для визначення точного жанрового формату африканських текстів. Так, при прочитанні романів Ч. Ачебе слід пам'ятати, що ми маємо справу не з фантастичним, а з *реалістичним* африканським текстом, котрий відображає нігерійську свідомість, основою якої ще й дотепер залишається переважно міфологічне сприйняття. Це чітко відбивається в усіх романах письменника і вимагає від його читачів особливої здатності відповідно розставляти пріоритети в інтерпретації вчинків персонажів.

Однією з основних ознак жанрового формату роману «Розпад». Є світоглядність. Хоча за своєю сюжетно-композиційною формою цей текст стилізує побутові романи з життя африканського соціуму, він належить до світоглядних романів, його основною метою є аналітичне змалювання краху застарілого ладу, переходу до незалежності, формування постколоніального устрою. У романі інтерпретується роль «подвійної спадковості» у формуванні нової постколоніальної ментальності нігерійця. Визначається, що тематика зосереджується на особливостях взаємодії африканської та європейської культур, а автор звертається до проблеми політичних і мовних наслідків цього контакту.

Відтворення історичної правди поступається в митця бажанню показати власне бачення ментальності свого народу. Письменник у специфічній англомовній художній формі зображує нам традиційне життя племені Ігбо, історичні події стають тут переважно тлом. Автор прагнув показати відповідний до дійсності розвиток нового суспільства та людини в ньому. Відтак, художньо відтворюючи африканську культуру, Ч. Ачебе протиставляє африканську історичну дійсність політичним фальсифікаціям та літературним викривленням європейців. Тексти автора мали на меті розробку загального африканського культурологічного концепту, що окреслюється в параметрах опозиції «традиційне/сучасне», котра і на сьогодні залишається актуальною для африканської культури.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Achebe Chinua. *Morning yet on creation day: Essays*. Anchor Press, 1975. 175 p.
2. Achebe Chinua. *Things Fall Apart*. London: Everyman's Library, 1992. 181 p.
3. Ezenwa-Ohaeto. *Chinua Achebe: a biography*. Indiana University Press, 1997. 352p.
4. Gikandi, Simon. *Reading Chinua Achebe: language & ideology in fiction*. Heinemann, 1991. 166 p.
5. Matz, Jesse. *The modern novel: A short introduction*. John Wiley & Sons, 2008. 194p.
6. Саїд Е. *Культура й імперіалізм*. К.: Критика, 2007. 608 с.